

ΦΑΚΕΛΟΣ

Εξι προσωπικότητες της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ζωής απαντούν:

Ποια Ελλάδα θέλουμε

- ◆ Η αξιοποίηση της ολυμπιακής κληρονομιάς ◆ Το πλαίσιο της οικονομίας ◆ Η ανοιχτή Ελλάδα
- ◆ Το μοντέλο ανάπτυξης ◆ Επιστήμη και έρευνα ◆ Η δημοκρατική διακυβέρνηση

Του **Ι. Κ. ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗ**

Ολες οι σφυγμομετρήσεις καταγράφουν την απογοήτευση της κοινής γνώμης από την άσκηση εξουσίας των τελευταίων ετών. Στον απλό πολίτη υπάρχει η αίσθηση ότι οι κυβερνήσεις δεν αντιμετωπίζουν τα πραγματικά τους προβλήματα και, πάντως, ότι δεν τα αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά. Τα δύο μεγάλα κόμματα εξουσίας εμφανίζονται ως «κόμματα αρχών» αλλά οι αρχές τους, ακόμη και αν υπάρχουν, έχουν πολύ καιρό να διατυπωθούν με σαφήνεια και πειστικότητα. Ως εκ

τούτου δεν είναι πάντα και κάθε στιγμή κατανοητό τι είναι αυτό που ξεχωρίζει το ένα κόμμα από το άλλο. Υπ' αυτές τις συνθήκες, οι πολιτικές συμπεριφορές προσδιορίζονται κυρίως αρνητικά. Αν γίνονταν σήμερα εκλογές, είναι περισσότερο από βέβαιο ότι θα επικρατούσε μια λογική αρνητικής ψήφου, βάσει της οποίας ο ψηφοφόρος περισσότερο θα απέρριπτε παρά θα επέλεγε, περισσότερο θα απέκλειε παρά θα προτιμούσε. Το πιο άμεσο αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η καλλιέργεια της απάθειας και της άρνησης συμμετοχής στις πολιτικές διαδικασίες, φαινόμενο που αρχίζει ήδη να λαμβάνει

επικίνδυνες διαστάσεις μεταξύ των νέων. Υπ' αυτή την έννοια «Το Βήμα» θεώρησε ότι είναι άμεση και επιτακτική η ανάγκη μιας αναβάθμισης του πολιτικού λόγου, μιας αναβάθπισης της πολιτικής μέσα από νέες προγραμματικές ιδέες. Ο λόγος δόθηκε πρώτα σε επτά κορυφαία στελέχη του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης, τα οποία διατύπωσαν συγκεκριμένες προτάσεις σε συγκεκριμένους τομείς. Φυσολογικά, η σκυτάλη πέρασε στην κυβερνητική παράταξη. Επτά κορυφαία στελέχη της κατέθεσαν τη δική τους προγραμματική πρόταση για την Ελλάδα που θέλουν. «Το Βήμα» φιλοδοξεί να συνεχίσει την προσ-

πάθεια και να εμβαθύνει τον διάλογο απευθυνόμενο σε προσωπικότητες της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ζωής. Η νέα αυτή σειρά παρεμβάσεων ξεκίνησε με την κυρία **Γιάνα Αγγελοπούλου**, η οποία διετέλεσε πρόεδρος της «Αθήνας 2004», και τον κ. **Ν. Αλιβιζάτο**, καθηγητή του Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σήμερα η σκυτάλη περνάει στον κ. **Τάκη Αράπογλου**, πρόεδρο και διευθύνοντα σύμβουλο της Εθνικής Τράπεζας. Θα ακολουθήσουν (σε αλφαβητική σειρά) ο πρόεδρος της Alpha Bank κ. **Ι. Κωστόπουλος**, ο καθηγητής κ. **Δ. Νανόπουλος** και ο καθηγητής κ. **Γ. Παπαδημητρίου**.

ΤΑΚΗΣ ΑΡΑΠΟΓΛΟΥ

Εθνική συμφωνία για εκπαίδευση, κράτος, επενδύσεις

— **Κύριε Αράπογλου, ποια είναι η Ελλάδα που εσείς θα θέλατε;**
 «Η Ελλάδα που θέλω είναι μια Ελλάδα ειρηνική, με σταθερότητα στους θεσμούς, με υψηλούς σύγχρονους στόχους, με δυναμική οικονομία και πολλές ευκαιρίες εργασίας και ανάπτυξης για όλους. Μια Ελλάδα που εκμεταλλεύεται τις εθνικές επιτυχίες της, όπως η ένταξη στην ΟΝΕ και ο θρίαμβος των Ολυμπιακών Αγώνων, επιτυχίες που σήμερα μας έχουν κάνει να αισθανόμαστε περήφανοι όπου και αν βρεθούμε. Μια Ελλάδα αποφασισμένη και δομημένη έτσι ώστε να αξιοποιεί με σύστημα και προγραμματισμό το μοναδικό δυναμικό τόσων ικανών και μορφωμένων νέων Ελλήνων. Ελλήνων που έχουν, δυστυχώς μεμονωμένα ο καθένας, να επιδείξουν πολλά επιτεύγματα και στη χώρα μας αλλά και διεθνώς σε όλους ανεξαιρέτως τους τομείς. Με άλλα λόγια, θα ήθελα μια Ελλάδα αισιόδοξη που σκέφτεται περισσότερο το μέλλον παρά το παρελθόν και που δεν υποθηκεύει το μέλλον για το σήμερα. Μια Ελλάδα που βρίσκεται σε διαρκή επικοινωνία με το διεθνές περιβάλλον, που εκπέμπει συνέπεια, συνέχεια, προβλεψιμότητα και ομοιογένεια στη συμπεριφορά της, χωρίς πυροτεχνήματα και ξαφνικές ανατάσεις. Μια Ελλάδα που να τη σεβόταν οι εταίροι της για αυτό που είναι, όχι μόνο επειδή "πρέπει".»

— **Μου περιγράψτε την ιδυλλιακή εικόνα μιας ιδυλλιακής Ελλάδας και δεν νομίζω ότι**

Συνέχεια στη σελ. Α24

“ Ένα εκσυγχρονισμένο εκπαιδευτικό σύστημα θα αποτελούσε τον πυρήνα μύριων άλλων θετικών. Η οικονομία μας δεν μπορεί να μετασχηματιστεί σε οικονομία της γνώσης αν δεν επιτελεστούν οι αναγκαίες τομές στην εκπαίδευση ”

ΦΑΚΕΛΟΣ

ΠΟΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΘΕΛΟΥΜΕ

Συνέχεια από τη σελ. A23

θα διαφωνήσει κανείς μαζί σας. Υποθέτω όμως ότι όλα αυτά κινούνται περισσότερο στο επίπεδο της οραματικής εξαγγελίας. Δεν είναι εύκολο να συμβούν και πάντως όχι στο άμεσο μέλλον.

«Ασφαλώς. Για να γίνουν όλα αυτά θα πρέπει να αλλάξουν πολλά πράγματα, αρκετά από τα οποία ίσως και να είναι ασύμβατα με τη φλογερή μας ιδιοσυγκρασία. Σε ορισμένους όμως τομείς μπορούμε να βελτιώσουμε την απόδοσή μας για να μειώσουμε την απόσταση που μας χωρίζει από τους εταίρους μας, διατηρώντας παράλληλα τα πολλά καλά της ελληνικής μας ταυτότητας. Τρεις από αυτούς τους τομείς στους οποίους θα έπρεπε ίσως να ξαναδούμε τα πράγματα από την αρχή είναι κατά τη γνώμη μου η εκπαίδευση, η δημόσια διοίκηση και το πλαίσιο για επενδύσεις στη χώρα μας. Αν μπορούσαμε τους τρεις αυτούς τομείς να τους μετατρέψουμε σε "εθνικά" θέματα, σε "εθνικούς" στόχους, τότε πιστεύω ότι η πορεία μας προς ταχύτερη, σταθερότερη και πιο προβλέψιμη οικονομική ανάπτυξη θα βελτιωνόταν σημαντικά.

— Πολύ φοβούμαι ότι το εκπαιδευτικό σύστημα όλο το αλλάζουν και όλο ίδιο μένει. Αναρωτιέμαι μήπως το ζητούμενο είναι η γενική του κατεύθυνση, η βαθύτερη φιλοσοφία του και όχι οι κάποιες δυσλειτουργίες που έχει ή δεν έχει. Εσείς σε ποια κατεύθυνση θεωρείτε ότι θα πρέπει να «ξαναδούμε τα πράγματα από την αρχή»;

«Είναι προφανές ότι ένα εκσυγχρονισμένο εκπαιδευτικό σύστημα σε όλες του τις πτυχές θα αποτελούσε τον πυρήνα μύριων άλλων θετικών στη σημερινή κοινωνία. Η οικονομία μας δεν μπορεί να μετασχηματιστεί σε οικονομία της γνώσης αν δεν επιτελεστούν οι αναγκαίες τομές στην εκπαίδευση. Στον τομέα αυτόν, ίσως περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον, είναι αναγκαία η επίτευξη ευρύτερης συμφωνίας για μακροπρόθεσμο σχεδιασμό έτσι ώστε να μη διακόπτονται τα προγράμματα από αλλαγές ηγεσίας και αλληπάλληλες μεταρρυθμίσεις».

— Θα ήταν εχθρός έργων αν μπορούσε να συμβεί κάτι τέτοιο, αλλά αναρωτιέμαι αν θα ήταν αρκετό.

«Προφανώς όχι. Υπάρχουν και άλλα προβλήματα. Ας δούμε τα πανεπιστήμια. Μέσα από τη διαίωξη ενός αναχρονιστικού εκπαιδευτικού συστήματος που δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας τα πανεπιστήμια παράγουν συχνά φοιτητές που λίγο τους απασχολεί πραγματικά το αντικείμενο των σπουδών τους, εφόσον εξαιτίας του τρόπου εισαγωγής τους κατέληξαν να φοιτούν σε σχολές που δεν τους ενδιαφέρουν ιδιαίτερα. Το σύστημα επίσης ευνοεί ορισμένους να κατευθύνονται σε σχολές που ίσως θα τους εξασφάλιζαν μεγαλύτερες δυνατότητες διορισμού, αφήνοντας ταυτόχρονα την τεράστια σημασία της προσωπικής μόρφωσης ανεξάρτητα από την επαγγελματική σταδιοδρομία. Πρέπει σύντομα να απαλλαγούμε από το ξεπερασμένο μοντέλο της απόλυτης σύνδεσης των συγκεκριμένων σπουδών με την εργασία, με εξαίρεση μερικές πολύ εξειδικευμένες επιστήμες».

— Πόσο μάλλον που όλα αυτά εξελίσσονται μέσα σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Πάνε οι εποχές του εκπαιδευτικού απομονωτισμού.

«Είναι απολύτως βέβαιον ότι ο εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος θα πρέπει να λάβει υπόψη και τις εξελίξεις διεθνώς. Ενα καίριο ζήτημα που σίγουρα θα απαιτούσε ευρύτερη συναίνεση αφορά το θέμα της ποιότητας στην παρεχόμενη εκπαίδευση. Η ποιότητα προϋποθέτει ανταγωνισμό και μηχανισμούς αξιολόγησης. Σε ό,τι αφορά τον ανταγωνισμό, η επικείμενη συνταγματική μεταρρύθμιση για τα ιδιωτικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα θα δώσει ώθηση προς την κατεύθυνση αυτή. Εξίσου όμως καθοριστική είναι και η καθέρωση πλαισίου αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος. Πρέπει να συμφωνηθεί ότι τα πανεπιστήμια θα αξιολογούνται, όπως άλλωστε συμβαίνει παντού, για το ερευνητικό έργο και το επίπεδο διδασκαλίας. Οι πόροι που θα λαμβάνουν θα είναι ανάλογοι με τη διαβάθεισή τους. Έτσι ίσως μπορούσαν να εξελιχθούν σε κέντρα έρευνας παραγωγής γνώσης με διεθνή αναγνώριση. Είναι πραγματικά κρίμα να έχουμε τέτοιο εξαιρετικό επιστη-

Εχουμε μεγάλη ανάγκη να δημιουργήσουμε μια νέα γενιά υψηλά ισταμένων δημοσίων λειτουργών που θα έχουν την καλώς εννοούμενη δύναμη να παίρνουν εκτελεστικές αποφάσεις και να διοικούν αποτελεσματικά τις κρατικές υπηρεσίες και ανεξάρτητα από αλλαγές κυβερνήσεων

μονικό δυναμικό μέσα και έξω από την Ελλάδα και κανένα από τα ελληνικά πανεπιστήμια να μην περιλαμβάνεται στα καλύτερα του κόσμου!».

— Θέσατε προηγουμένως και ένα άλλο ζήτημα: τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την οικονομία. Εδώ νομίζω είναι που πάσχει περισσότερο το εκπαιδευτικό μας σύστημα.

«Ότι χρειάζεται να υπάρξει καλύτερος συντονισμός της εκπαίδευσης και των αναγκών της γενικότερης οικονομίας δεν υπάρχει καμία αμφιβολία. Οι επιχειρήσεις θα κρίνουν ανάλογα αν χρειάζονται άτομα με ευρύτερη εκπαίδευση ή με συγκεκριμένες δεξιότητες. Επίσης πολύ σημαντικό είναι να δημιουργηθούν υποδομές που θα παρέχουν διά βίου εκπαίδευση έτσι ώστε να διευκολύνεται η προσαρμογή των εργαζομένων στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς εργασίας».

— Ο δεύτερος τομέας στον οποίο αναφερθήκατε είναι η δημόσια διοίκηση.

«Ναι. Και αυτό επειδή θεωρώ ότι η δημόσια διοίκηση χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Είναι η "καρδιά" της ανάπτυξης μιας χώρας. Πρέπει να διευκολύνει τις λειτουργίες, να μπορεί άμεσα να υλοποιεί μεταρρυθμίσεις, να στηρίζει πολίτες και ιδιωτικές πρωτοβουλίες, γενικότερα να ενθαρρύνει την επιχειρηματική δραστηριότητα».

— Ωραίες προδιαγραφές αλλά τίποτα από όλα αυτά δεν κάνει η δημόσια διοίκηση στη χώρα μας.

«Ξέρετε γιατί; Επειδή στην Ελλάδα έχουμε συνηθίσει να συνδέουμε τη δημόσια διοίκηση με πρόσληψη ημετέρων, γραφειοκρατία, εμπλοκές και μηχανισμούς, ακόμη και με εστίες διαφθοράς. Οι αδυναμίες του συστήματος της δημόσιας διοίκησης οφείλονται είτε σε κομματικές παρεμβάσεις, είτε σε αλληπάλληλες αλλαγές προϊσταμένων, είτε στα πολύ σύντομα χρονικά διαστήματα που δίνονται για την ολοκλήρωση κάποιου εγχειρήματος».

— Και σε αυτό όμως έχω την εντύπωση πως όλοι συμφωνούμε ότι τα πράγματα δεν πάνε, αλλά τίποτα δεν γίνεται για να πάνε, καλύτερα.

«Η αλήθεια είναι πως όλοι αναγνωρίζουν το μέγιστο πρόβλημα της δημόσιας διοίκησης και την επείγουσα ανάγκη να εκσυγχρονιστεί. Νομίζω ότι τα πράγματα διαρκώς βελτιώνονται. Αλλά για μια ουσιαστική και δυναμική ανάπτυξη θα πρέπει ίσως να συμφωνηθεί η δημιουργία μιας ανεξάρτητης αρχής, η οποία θα αναλάβει το έργο της ανασυγκρότησης. Ο φορέας αυτός θα πρέπει να διαθέτει επαρκείς πόρους αλλά και αυτονομία και να στελεχωθεί έτσι ώστε να μπορεί να προσφέρει μια σταθερή βάση ανεπηρεάστη από συγκυριακά φαινόμενα. Εχουμε μεγάλη ανάγκη να δημιουργήσουμε μια νέα γενιά υψηλά ισταμένων δημοσίων λειτουργών που θα έχουν την καλώς εννοούμενη δύναμη να παίρνουν εκτελεστικές αποφάσεις και να διοικούν αποτελεσματικά τις κρατικές υπηρεσίες και ανεξάρτητα από αλλαγές κυβερνήσεων».

— Ο τρίτος τομέας για τον οποίο ζητήσατε μια

Η προσέλκυση επενδύσεων προϋποθέτει σταθερό και διαφανές πλαίσιο για την έναρξη λειτουργίας των επιχειρήσεων, ένα ικανοποιητικό Πτωχευτικό Δίκαιο ώστε να διευκολύνεται η έξοδος τους, ενίσχυση του εποπτικού ρόλου των αρμόδιων ανεξάρτητων αρχών και δημιουργία κέντρων προσέλκυσης επενδύσεων με ενημερωμένα υπεύθυνα στελέχη καριέρας

”

«εθνική συμφωνία» είναι οι επενδύσεις.

«Ναι. Ενδεχομένως το ζήτημα να επιπίπτει στον ευρύτερο ορισμό της δημόσιας διοίκησης, αλλά είναι αρκετά σημαντικό για να αντιμετωπιστεί μόνο του. Βασική προϋπόθεση για την υλοποίηση επενδύσεων αποτελεί η σταθερότητα του σχετικού θεσμικού πλαισίου και η προσαρμογή του στα ισχύοντα διεθνώς επίπεδα, γεγονός που προϋποθέτει μεταξύ άλλων και σταθερή φορολογική νομοθεσία. Η Ιρλανδία προσέλκυσε ξένες επενδύσεις όχι μόνο λόγω των χαμηλών φορολογικών συντελεστών αλλά και της δέσμευσής της για σταθερότητα του φορολογικού πλαισίου και των διαδικασιών».

— Εκτός από σταθερό όμως το πλαίσιο θα πρέπει να είναι και ελκυστικό. Ίσως η σταθερότητα δεν αρκεί.

«Η προσέλκυση επενδύσεων προϋποθέτει σταθερό και διαφανές πλαίσιο για την έναρξη λειτουργίας των επιχειρήσεων, ένα ικανοποιητικό Πτωχευτικό Δίκαιο ώστε να διευκολύνεται η έξοδος τους, ενίσχυση του εποπτικού ρόλου των αρμόδιων ανεξάρτητων αρχών και δημιουργία κέντρων προσέλκυσης επενδύσεων με ενημερωμένα υπεύθυνα στελέχη καριέρας που θα συναντούν τους επενδυτές για να συζητήσουν τα επενδυτικά τους σχέδια. Δεν είναι απαραίτητο ο αρμόδιος υπουργός να συναντά τους επενδυτές ο ίδιος».

— Παρ' όλα αυτά οι βασικές αποφάσεις είναι πολιτικές. Και εκεί τίθεται ίσως το θέμα της «εθνικής συμφωνίας» για την οποία μιλούσατε.

«Αναμφισβήτητο. Θα πρέπει όλοι, για παράδειγμα, να συμφωνήσουμε ότι σε μια διεθνοποιημένη αγορά δεν προσφέρουν ανταγωνιστικό αποτέλεσμα όλοι οι τομείς της ελληνικής οικονομίας. Γύρω από τρεις-τέσσερις τομείς της οικονομίας που προσφέρουν διεθνή πλεονεκτήματα πρέπει να δημιουργηθούν οι κατάλληλες δομές και τα κίνητρα που θα στηρίξουν την ανάπτυξη της χώρας προσελκύοντας ξένα ή ελληνικά επενδυτικά κεφάλαια. Έτσι θα επιτευχθεί παραγωγικότερη χρήση των περιορισμένων πόρων, αποφεύγοντας να σπαταλήσουμε πολύτιμα κεφάλαια σε εξ' ορισμού μη ανταγωνιστικούς τομείς της οικονομίας. Νέες δυναμικές και διατηρήσιμες θέσεις εργασίας θα δημιουργηθούν μόνο στους χώρους που θα προσφέρουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα».

— Δεν μου φαίνεται απλό, από πολιτική άποψη τουλάχιστον...

«Δεν είναι απλό. Αλλά αν καταφέρναμε να τα υλοποιήσουμε όλα αυτά, πιστεύω πως τίποτα δεν θα σταματούσε την πρόοδο της χώρας μας. Μιας χώρας που, εκτός από τους μοναδικούς Έλληνες, έχει την περισσότερη ομορφιά στον κόσμο, έναν θαυμάσιο πολιτισμό και μια συναρπαστική Ιστορία. Δεν θα ήταν μόνο η Ελλάδα που εμείς θέλουμε, αλλά η χώρα όπου θα ήθελαν να ζουν όλοι...».